

Rezumat teză de doctorat

Fenomenul sărăciei din România contemporană este cercetat pornind de la premisa că menținerea salariilor mici constituie o cauză fundamentală a persistenței acestei probleme sociale. Studiul propune o actualizare a tabloului social al sărăciei prin îmbinarea analizei cantitative a datelor secundare cu o componentă calitativă substanțială, oferind astfel o perspectivă complexă asupra dimensiunilor multiple ale fenomenului.

În plan conceptual, lucrarea operaționalizează sărăcia ca o stare social-culturală și psihologică rezultată din lipsa îndelungată a resurselor, care diminuează capacitatea individuală și colectivă de integrare socială activă. Această abordare permite explorarea multiplelor fațete ale sărăciei dincolo de dimensiunea strict economică, incluzând aspecte sociale, culturale și psihologice relevante pentru contextul românesc. Diferențierea conceptuală între „săracii merituoși” și „săracii nemerituoși” are efecte negative asupra combaterii problemei sărăciei.

Cadrul teoretic este dezvoltat prin prezentarea diverselor tipologii ale sărăciei, a evoluției discursului despre sărăcie în societatea modernă și a relației dintre acest fenomen și probleme conexe, cum este marginalizarea socială.

Sărăcia în România s-a manifestat ca o consecință directă a strategiei economice de după 1989, bazată pe competitivitatea salarială scăzută pentru atragerea investițiilor străine. Această stare de fapt a generat costuri sociale ridicate, reflectate în rate ale sărăciei constant mai mari decât cele din țările vecine, migrația externă semnificativă și investiții reduse în educație. Actualele provocări demografice, precum îmbătrânirea populației și depopularea zonelor rurale, accentuează vulnerabilitatea structurală a economiei românești predominant orientate spre servicii.

Marginalizarea socială, manifestată diferențiat în mediul urban și rural, constituie un factor agravant al sărăciei. În mediul urban, accesul limitat la servicii publice, în ciuda proximității fizice a acestora, creează un paradox al marginalizării, cu o incidență de zece ori mai mare în orașele mici comparativ cu capitala. În mediul rural, izolarea geografică, infrastructura deficitară și accesul precar la servicii publice potențează efectele sărăciei, rezultând comunități caracterizate prin natalitate ridicată, nivel educațional scăzut și dependență de economia informală.

Metodologia de cercetare adoptată îmbină analiza datelor cantitative secundare cu cercetarea calitativă, prin realizarea a cincisprezece interviuri semi-structurate cu persoane

afectate de sărăcie din diverse regiuni ale țării și a unui studiu de caz centrat pe intervenția unui ONG în comunități marginalizate. Această triangulare metodologică facilitează o înțelegere nuanțată a fenomenului, depășind limitările inerente ale utilizării exclusive a datelor cantitative.

Analiza indicatorilor socio-economici relevă discrepanțe semnificative între performanțele macroeconomice și persistența sărăciei la nivel micro-social.

În domeniul educațional, cercetarea evidențiază modul în care sistemul de învățământ românesc, marcat de subfinanțare și inegalități structurale, reproduce disparitățile sociale preexistente, facilitând perpetuarea intergenerațională a sărăciei. Fenomenul tinerilor NEET și problematica violenței domestice sunt examinate ca manifestări sociale corelate cu sărăcia, reflectând complexitatea interacțiunilor dintre factorii economici, sociali și culturali.

Rezultatele cercetării calitative sunt complementare datelor statistice, oferind perspective asupra dificultăților întâmpinate de persoanele afectate de sărăcie și asupra percepțiilor acestora privind cauzele și posibilele soluții ale problemei.

Studiul de caz, realizat în parteneriat cu ASSOC Baia Mare, ilustrează potențialul intervențiilor externe în dezvoltarea comunitară și diminuarea sărăciei, evidențiind complementaritatea dintre sectorul nonguvernamental și sistemul public de asistență socială.

Problematica sărăciei este diferit înțeleasă în societatea contemporană față de societatea tradițională. În societatea actuală, supusă unui ritm accelerat al schimbărilor, influențată de tehnologia informației, de globalizare și orientată spre consumerism, sărăcia implică și o dimensiune de factură etică, poate fi privită și din perspectiva respectării drepturilor omului.

Contribuția originală a lucrării constă în reconfigurarea tabloului social al sărăciei din România contemporană prin integrarea perspectivelor teoretice, a analizei datelor cantitative și a cercetării calitative într-o viziune coerentă asupra cauzelor, manifestărilor și posibilelor soluții ale acestui fenomen persistent.